Informaatiotutkimus 3–4(44), 27–30

KATSAUS

CC BY NC SA

Jaettu lukeminen: Poiminto vuoden 2025 Lukulystit/Läsfest-tapahtuman annista

Heidi Enwald
Oulun yliopisto
heidi.enwald@oulu.fi
https://orcid.org/0000-0003-1953-2157

Asiasanat: kirjallisuuspiirit, lukemisen edistäminen, osallistaminen, ääneenlukeminen
Pysyvä osoite: https://doi.org/10.23978/inf.178033

Kuin lukupiiri, mutta ei kuitenkaan aivan. Ryhmä ihmisiä on kokoontunut yhteen. Vetäjä lukee valitsemaansa runoa hitaasti makustellen, lempeästi. Osallistujat kuuntelevat keskittyneesti. Välillä joku heistä ottaa osaa lukemiseen. Keskiössä ovat sanat, teksti ja ajatukset, jotka kumpuavat kuullusta. Sanoille ja ajatuksille annetaan tilaa kiireettömästi. Mieli voi harhailla omille poluilleen. Ei ole oikeaa eikä väärää tulkintaa.

Välillä pysähdytään jakamaan ajatuksia. Millaisia ajatuksia heräsi, millaisiin maisemiin mieli vaelsi? Millaisia yhteyksiä löytyi omiin kokemuksiin, menneeseen tai nykyaikaan? Mikä luetussa pisti ajattelemaan ja miksi? Miten pukea sanoiksi sitä millaisia tunteita se herätti? Osallistujat osallistuvat juuri sen verran tai sillä tapaa kuin tahtovat. On oikeus olla myös vain hiljaa, kuunnellen lukemista ja keskustelua – ottaa osaa sanoitta. Tällaisen kuvan jaetun lukemisen (shared reading) ryhmän toiminnasta maalasi Seinäjoella järjestetyssä Lukulystit-tapahtumassa The Reader -järjestön Ohjelmien toteutuksen apulaisjohtaja Kara Orford.

Jaetun lukemisen ohjaaja on saanut koulutuksen ohjaajana toimimiseen. Suomessa Seinäjoen kaupunginkirjaston lasten ja nuorten lukemista ja lukutaitoa edistävien kirjastopalvelujen valtakunnallinen erityistehtävä Erte koordinoi yhdessä Finland svenska biblioteksföreningenin kanssa Shared reading -menetelmän lukuohjaajien verkostoa (SJK Erte, 2025). Olikin siis loogista, että Kara Orford esitteli Iso-Britanniasta maailmalle levinnyttä jaetun lukemisen mallia juuri Seinäjoella.

Jaetun lukemisen ohjaajaksi kouluttautuvan tuntemuksia kuvaa hyvin Lappeenrannan kaupunginkirjaston Lukeminen tukee hyvää elämää -hankkeen projektityöntekijä Anna Heikkinen kirjoituksessaan (Heikkinen, 2024). Ryhmän ohjaajan ääneen lukemisen tilanne voi olla kuumottava: ”Osaanko, riitänkö, kehtaanko?” Lena Sågfors (Saavutettavuuskirjasto Celia, 2025, 26–28) sen sijaan avaa kokemuksiaan jaetun lukemisen menetelmän testaamisesta yhdeksännen luokan pojilla: ”Vaikka kukaan ryhmän pojista ei identifioitunut itseään lukijaksi myöskään Shared reading -kokoontumisten jälkeen, antoi kokemus heille positiivisen ja monivivahteisen kuvan siitä, mitä kaunokirjallisuus voi olla”.

Kara Orfordin esityksen otsikko ”The Reader - Inspiring a lifelong love of reading among children and young people” kuvaa hyvin Iso-Britannian laajinta jaettuun lukemiseen keskittyvää hyväntekeväisyysjärjestöä. Järjestö sai alkunsa 1997 Liverpoolissa perustetun kirjallisuuslehden, The Reader (2023), muodossa. Vuonna 2008 aloitti toimintansa samanniminen itsenäinen hyväntekeväisyysjärjestö, joka keskittyi ilmeisimminkin Liverpoolin yliopistolla kehitettyyn jaetun lukemisen malliin.

The Reader kouluttaa, tuottaa materiaaleja ja tukee vapaaehtoisia ohjaajia. Toimintaa järjestetään kaikille, lapsista ikääntyneisiin. The Reader pitkään jatkunut työ erilaisissa

yhteisöissä on pitänyt sisällään erilaisia ryhmiä, jotka ovat kokoontuneet niin kahviloissa, sairaaloissa kuin vankiloissakin.

The Readerin jaetun lukemisen ryhmiä järjestetään joka viikko, ympäri Iso-Britanniaa ja myös muualla maailmassa. Niihin osallistuminen on aina ilmaista ja vapaaehtoista. Suurin osa ryhmistä on avoimia kaikille. Osa on kohdistettu vain tietyntyyppisille osallistujille. Ryhmiin osallistumiseen ei tarvitse valmistautua mitenkään ja ohjaaja tuo mukanaan luettavat materiaalit. The Readerin ryhmissä luetaan usein runoja, novelleja tai esimerkiksi näytelmäkirjallisuutta, niin paikallista kuin kansainvälistäkin. Järjestö on koonnut yhteen hyväksi koettua materiaalia. Hyväksi ryhmän maksimikooksi on koettu kaksitoista henkeä. (The Reader, 2025.)

Monelle jaetun lukemisen kokemus voi olla tuttu lapsuudesta. Vanhempi on voinut lukea iltasatua lapselle osallistavasti. Henkilökohtainen esimerkkini on Enid Blytonin kirjojen lukeminen yhdessä äitini kanssa, vuorotellen ääneen. Kirjoista varmasti myös keskusteltiin muutoin. Kuten vanhemman ja lapsen yhteisissä hetkissä, myös jaetun lukemisen ryhmissä on tavoitteena luoda turvallinen ilmapiiri, jossa osallistujat saavat merkityksellisiä ja jaettuja lukuelämyksiä. ”Jaetun lukemisen hetkessä keskeistä on tekstin herättämien ajatusten ja muistojenkin jakaminen, jolloin lukukokemus rikastuu toisten näkökulmilla. Yhdessä ääneen lukeminen voi olla hyvää tekevä kokemus, joka madaltaa kynnystä omien ajatusten jakamiseen ryhmässä.” (Heikkinen, 2024.)

Lukulystit/Läsfest on lasten- ja nuortenkirjastotyötä tekeville suunnattu täydennyskoulutus. Koulutuksen järjestää Seinäjoen kaupunginkirjasto. Viime vuosien Lukulystien esitysten tallenteen, mukaan lukien Kara Orfoldin 13.11.2025 pitämän esityksen, löydät osoitteesta: https://www.lukulystit.fi/aikaisemmat-esitykset

Lähteet

Saavutettavuuskirjasto Celia (2025). Luku 8. Shared Reading eli jaettu lukeminen. Teoksessa *Lukeminen – jokaisen oikeus -opas: Menetelmiä ja materiaaleja lukemisessa tukea tarvitsevien lasten lukemisen mahdollistamiseksi*. https://www.celia.fi/wp-content/uploads/2025/01/Esite_lukemisenoikeus_FI_saavutettava.pdf

Heikkinen, A. (2024). *Vieraskynä: Pieniä tarinoita hetkistä (jolloin lukeminen tukee hyvää elämää)*. Lahden AKE. https://lahdenake.fi/artikkelit/pienia-tarinoita-hetkista-jolloin-lukeminen-tukee-hyvaa-elamaa/

The Reader (2025). https://www.thereader.org.uk/

The Reader (2023). *The Reader Magazine*. https://www.thereader.org.uk/shared-reading-wwd/magazine/

SJK Erte (2025). *Shared reading*. https://www.sjkerte.fi/shared-reading